

Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi poliisiyhteistyön tehostamiseksi ihmissalakuljetuksen ja ihmiskaupan ehkäisemisessä, havaitsemisessa ja tutkimisessa sekä Europolin tuen tehostamiseksi tällaisten rikosten ehkäisemisessä ja torjumisessa, sekä asetuksen 2016/794 muuttamisesta

Eduskuntatunnus

U 87/2023 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 28.11.2023 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi poliisiyhteistyön tehostamiseksi ihmissalakuljetuksen ja ihmiskaupan ehkäisemisessä, havaitsemisessa ja tutkimisessa sekä Europolin tuen tehostamiseksi tällaisten rikosten ehkäisemisessä ja torjumisessa, sekä Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta annetun asetuksen (EU) 2016/794 (jatkossa Europol-asetus) muuttamisesta (COM (2023) 754 final).

Asetusehdotuksen (jatkossa Europol muutosehdotus) käsittely aloitettiin neuvoston lainvalvontatyöryhmässä Espanjan puheenjohtajuuskauden lopussa 2023. Neuvoston neuvotteluvaltuutus muutosehdotuksesta Euroopan parlamentin kanssa käytäviin kolmikantaneuvotteluihin hyväksyttiin kesäkuussa 2024. Euroopan parlamentin hyväksyi oman kantansa kesäkuussa 2025.

Tämä kirjelmä perustuu puheenjohtajavaltion 9.7.2025 toimittamaan Europol muutosehdotuksen kolmikantaneuvotteluja koskevaan ns. nelikenttäasiakirjaan sekä asiantuntijajatsion käsittelyissä puheenjohtajavaltion antamiin lisätietoihin. Euroopan parlamentti ajaa kolmikantaneuvotteluissa alkuperäisestä ehdotuksesta poikkeavaa Europolin henkilöstötaulukon mukaisten tilapäisten, ainoastaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten henkilöstölle (*ns. restricted staff*) tarkoitettujen tehtävien toimikausien laajennusta.

Lisäksi puheenjohtajavaltion toimesta tultaneen esittämään Europolin pääjohtajan sekä apulaispääjohtajien toimikausien laajentamista osana käsillä olevaa säädösmuutosta. Molemmat lisäykset olisi määrä toteuttaa muuttamalla Europol -asetusta tietyiltä osin. Jäsenvaltioiden laaja enemmistö on suhtautunut ehdotuksiin myönteisesti.

Tämänhetkisten tietojen mukaan Europol -muutosasetusta koskevat kolmikantaneuvottelut pyritään saamaan päätökseen vielä tämän vuoden aikana.

Suomen kanta

Suomi suhtautuu myönteisesti Europolin toiminnan kehittämiseen, jotta Europol pystyy jatkossakin tukemaan jäsenvaltioita mahdollisimman tehokkaasti vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. (U 87/2023 vp)

Valtioneuvosto täydentää aikaisempia, U 87/2023 vp:n yhteydessä muodostettuja, kantojaan seuraavasti osallistuakseen asetusehdotuksen käsittelyyn neuvostossa osana kolmikantaneuvotteluja.

Suomi pitää asianmukaisena sitä, että Europolin henkilöstöä ja johtoa koskevia sääntöjä yhdenmukaistetaan soveltuvilta osin muiden EU-virastojen kanssa. Tämän vuoksi Suomi pitää perusteltuna ehdotuksia, joiden tarkoituksena on lisätä Europolin johdon ja muun henkilöstön toiminnan jatkuvuutta sekä vahvistaa Europolin toimintakykyä. Suomi voi tukea ehdotettuja muutoksia, koska niiden sisältö on tarkoituksenmukainen ja merkityksellinen Europolin toimintaedellytysten kannalta.

Suomi kuitenkin huomioi, että henkilöstöä koskevat rakenteelliset kysymykset olisi ollut perustellumpaa käsitellä osana tulevaa laajempaa Europol-uudistusta.

Pääasiallinen sisältö

Neuvottelutilanne yleisesti

Neuvoston mandaatissa kiinnitettiin huomiota mm. Europolin operatiivisten yhteisryhmien (OTF) toiminnan virallistamiseen sekä Europolin operatiivisen tuen käytön selkeyttämiseen erityisesti monimutkaisissa ja laajamittaisissa rikostutkinnoissa. Lisäksi neuvosto on mandaatissaan vahvistanut tietojenvaihtoa ihmiskaupan ja laittoman maahanmuuton torjunnassa sekä edistänyt virastojen välistä yhteistyötä Europolin, Frontexin ja Eurojustin välillä vakainaistamalla yhteyshenkilöiden lähettäminen Europolin ihmiskaupan torjunnan keskuksen (EMSC), minkä on tarkoitus parantaa koordinoitua ja tiedonvaihtoa. Lisäksi neuvosto on kiinnittänyt huomiota Euroopan monialaiseen rikosuhkien torjuntafoorumiin (EMPACT) pyrkien vahvistamaan sitä niin operatiivisella kuin strategisellakin tasolla.

Parlamentti puolestaan on ehdottanut kannassaan sellaisia teknisluontoisia muutosehdotuksia kuin henkilötietojen suojaan liittyvien vastuukysymysten selkeyttämistä sekä lisäsäännöksiä, jotka koskevat Europolin henkilöstön asemaa todistajina kansallisissa oikeudenkäynneissä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston kantojen voidaan katsoa olevan melko lähellä toisiaan. Edellä mainittujen muutosehdotusten voidaan katsoa asettuvan Suomen aiemmin määritettyjen neuvottelutavoitteiden puitteisiin.

Europolin henkilöstöä koskevat ehdotukset

Euroopan parlamentti ajaa kolmikantaneuvotteluissa alkuperäisestä ehdotuksesta poikkeavaa Europolin tietyn henkilöstöryhmän toimikausia koskevaa laajennusta. Puheenjohtajavaltion toimesta on myös nostettu keskusteluihin ehdotus Europolin johdon toimikausien laajentamisesta.

Euroopan parlamentti ehdottaa muutoksia Europol-asetukseen siten, että Europolin rajoitetun henkilöstön (*restricted staff*) eli kansallisten lainvalvontaviranomaisten lähettämän henkilöstön toimikausien enimmäiskesto pidennettäisiin yhteensä enintään 10 vuoden pituiseksi (nykyisen 5 + 4 vuosien sijaan). Muutos pidentäisi rajoitetun henkilöstön palvelusaikaa yhdeksästä vuodesta (5+4) kymmeneen vuoteen (5+5), minkä myötä he olisivat oikeutettuja Euroopan unionin eläkejärjestelmän mukaiseen vanhuuseläkkeeseen. Tämän lisäksi Euroopan parlamentti ehdottaa siirtymäsäännöstä, jonka mukaan tällä hetkellä toista sopimustaan suorittavien Europolin rajoitettujen työntekijöiden sopimuksia jatkettaisiin automaattisesti kymmenvuotiseksi em. eläkeoikeuden saamiseksi.

Parlamentin ehdottamien henkilöstön toimikausien pidentämisen lisäksi myös Europolin pääjohtajan sekä apulaispääjohtajien toimikausia suunnitellaan laajennettaviksi enintään kymmenvuotiseksi osana käynnissä olevia säädösneuvotteluja. Muutosten myötä Europolin ylimmän johdon toimikaudet kestäisivät siis maksimissaan 5 + 5 vuotta, kun nykyisellään toimikausien kesto on rajattu Europol-asetuksella enintään 4 + 4 vuotiseksi. Europolin johdon toimikausien pidentämisestä ei ole toistaiseksi saatu konkreettista säädösmuotoiluehdotusta. Asiaa on käsitelty työryhmätasolla ja ehdotus on saanut laajaa kannatusta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Asetusehdotuksen oikeusperustaa on kuvattu U-kirjelmässä U87/2023 vp.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Parlamentti on jo muodostanut kantansa asetusehdotukseen.

Asiaa käsiteltiin Euroopan parlamentin kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnassa (LIBE). Mietinnön esittelijänä toimi Jeroen Lenaers (Alankomaat, EPP).

Kansallinen valmistelu

U-jatkokirjettä on käsitelty kirjallisessa menettelyssä EU7 -jaostossa 21.-23.7.2025.

Eduskuntakäsittely

U 87/2023 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asetusehdotuksen suhdetta Suomen lainsäädäntöön ja Ahvenanmaan asemaa on selvitetty U-kirjelmässä U 87/2023 vp.

Taloudelliset vaikutukset

Alkuperäisen asetusehdotuksen taloudellisia vaikutuksia on selvitetty laajemmin U-kirjelmässä U 69/2023 vp. Pöydällä olevaan ehdotukseen sisältyviä uusia elementtejä on pyritty arvioimaan saatavilla olevien tietojen perusteella alla:

Europolin henkilöstöä koskeva ehdotus

Euroopan parlamentin toimesta pöydäty muutos, jolla Europolin henkilöstön sekä Europolin johdon toimikausia pidennettäisiin nykyisestä sopimusmalleista 5 + 5 vuotiseksi, mahdollistaisi kyseiselle henkilöstölle pääsyn Euroopan unionin eläkejärjestelmän mukaiseen vanhuuseläkkeeseen (10 vuoden vähimmäispalvelusaika). Muutoksella pyritään saamaan Europolin henkilöstöä koskevat säännöt tältä osin yhdenmukaisiksi muiden EU-virastojen henkilöstöä koskevien sääntöjen kanssa.

Tällä hetkellä muutoksella olisi välitöntä vaikutusta erityisesti noin sataan niin sanottuun Europolin rajoitetun henkilöstön (*restricted staff*) -statuksella työskentelevään henkilöön eli niihin jäsenmaiden kansallisiin lainvalvontaviranomaisiin, joiden 5 + 4 vuoden määräaikaiset sopimukset olisivat muutoin päättymässä. Näiden sopimusten jatkaminen erityisjärjestelyllä 10 vuoteen saakka kasvattaisi henkilöstön oikeutta EU:n eläke-etuuksiin.

Lisäksi on huomioitava, että vuoden 2025 alusta lukien kaikki uusittavat sopimukset on Europolin hallintoneuvoston 2024 tekemän päätöksen mukaisesti tehty jo suoraan 5 + 5-mallin mukaisesti, jolloin henkilöstön pääsy EU:n eläkejärjestelmään on jatkossa laajempaa. Tämän kehityksen arvioidaan aiheuttavan asteittaista lisäpainetta Europolin hallintomenoihin pitkällä aikavälillä. Tarkkoja budjettivaikutuksia on kuitenkin vaikea arvioida tässä vaiheessa, ja ne riippuvat muun muassa Europolin henkilöstörakenteesta tulevaisuudessa. Komission puheenjohtaja von der Leyen on viime vuonna antamissaan poliittisissa suuntaviivoissa kertonut tavoittelevansa Europolin henkilöstön kaksinkertaistamista ajan myötä osana laajempaa Europolin uudistusta, josta komission on tarkoitus antaa ehdotus vuonna 2026.

Europolin johtoa koskeva muutosehdotus

Puheenjohtajavaltion toimesta ehdotukseen ollaan sisällyttämässä myös Europolin ylimmän johdon (pääjohtaja ja apulaispääjohtajat) toimikausien pidentäminen 4+4 vuodesta 5+5 vuoteen. Muutoksella yhdenmukaistettaisiin Europolin johdon toimikausia useiden muiden EU-virastojen johtajien toimikausien pituuden (5+5 vuotta), mm. EU:n raja- ja merivartioviraston (Frontex), EU:n turvapaikkaviraston (EUAA), EU:n huumeviraston (EUDA), vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueeseen liittyvien laaja-alaisten tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaavan eurooppalaisen viraston (eu-LISA) kanssa. Niin ikään EU:n perusoikeusviraston (FRA) ja Euroopan unionin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaviranomaisen (AMLA) pääjohtajien toimikaudet ovat 5+5 vuotta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Suomi on pyytänyt komissiolta arviota ehdotettujen muutosten taloudellisista vaikutuksista. Tämänhetkisten tietojen mukaan komissio yhä koostaa arviotaan.

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Pekka Vasara, SM, pekka.vasara@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1301/2023

Napsauta tähän ja kirjoita kukin tunnus omalle rivilleen

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite